

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Φιλοσόφημα τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν Γνωσικῶν.

§. 194.

Εάν οἱ Ἀνατολικοὶ ἔχουν ἴδιον τινὰ τοῦ φαντάζεσθαι καὶ τοῦ διανοεῖσθαι τρόπον, πρέπει νὰ εἰμεῖα βίβαιοι, ὅτι οὗτος εἰς τὴν μεγάλην τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατορίαν συνήφθη παντοδαπῶς μὲ τὸν ἀντιθέτον του δυτικόν τρόπον, καὶ ἐμετριάσθησαν ὑπ' ἀλλήλων. Ἡ ἱστορία μᾶς δίδει περὶ τούτου πραγματικὰς μαρτυρίας εἰς τὴν φιλοσοφίαν τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν Γνωσικῶν, καὶ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Νεοπλατωνικῶν· ἡ Ἀλεξανδρεία ἦτο τὸ συναπτικόν καὶ τῶν δυο αἰρέσεων σημεῖον.

§. 195. Οἱ Ἰουδαῖοι ἔλαβαν εἰς τὴν ἐξορίαν τῶν πολλὰς ἐννοίας τῆς τοῦ Ζωροάστρου θρησκευτικῆς φιλοσοφίας, οἷον περὶ τοῦ πρώτου φωτός, περὶ ἀγαθῆς τινος καὶ κακῆς πρώτης οὐσίας, περὶ δαιμόνων κτλ. Εἰς τοὺς ὑσέρους χρόνους ἐξ αὐτῶν τινὲς, ὅσοι ἀφίθησαν εἰς τὴν Αἴγυπτον, μάλιστα οἱ εἰς τὴν Θεωρίαν ἐπιρρέπεις, ἐγνωρίσθησαν μὲ τὴν Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν· ἀλλὰ μὲ τὴν ἐθνικόν των πρόληψιν, ὅτι πᾶσα σοφία ἐπήγαγεν ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων. ἐνόμιζαν τὴν ἀλήθειαν, ὅση μάλιστα συμφωνεῖ μὲ τὰς θρησκευτικὰς των ιδέας, ὡς κλέμια τῶν Ἑλλήνων· καὶ ὁ μὲν Ἀριστέας ἐπροσπάθησεν διὰ μύθου τινος προγενεστέρας εἰς τὸ Ἑλληνικὸν μεταφράσας τῆς παλαιᾶς γραφῆς. ὁ δὲ Ἀρισόβουλος διὰ τῆς νοθεύσεως χωρίων γνησίων συγγραμμάτων

H 2

να δώσῃ τὴν μορφήν τῆς ἀληθείας εἰς ταύτην τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας τὴν παραγωγήν.

§. 196. Φίλων, ὁ γραμματισμένος καὶ πολυμαθὴς Ἰουδαῖος, δὲν ἦτο μὲν ἐλεύθερος ἀπὸ τὴν πρόληψιν ταύτην· ἀλλ' ἐχώρησε τιμιώτερα εἰς τὸ ἔργον. Ὁφελήθη ἀπὸ τὴν γνωριμίαν ὅλων μὲν τῶν Ἑλληνικῶν συστημάτων, ἐξαιρέτως δὲ τοῦ Πλατωνισμοῦ, ὅς τις εἰς πολλὰ συμφωνεῖ μετὰ τῶν Ἰουδαίων θρησκευτικὰς ἐννοίας, διὰ τὰ ἐξυμνήσῃ τὴν θρησκείαν τοῦ ἔθνους του, ὡς ἐντελῶς θείαν διδασκαλίαν· ἀνεπαισθήτως εἰσήγαγεν εἰς αὐτὴν Πλατωνικὰς ἰδέας, ἀφ' οὗ τὰς ἐτροποποίησεν ὁπωσοῦν. Θεὸς καὶ ὕλη εἶναι κατ' αὐτὸν τὰ δύο ἀπ' αἰῶνος ὑπάρχοντα σοιχεῖα, καὶ ἐπροσδιώρισεν καὶ τὰ δύο κατὰ τοῦ Πλάτωνος τὰς ἰδέας, ἡγουν τὸν Θεὸν, ὡς τὸ ἄπειρον, καὶ τὸ ἄκατάληπτον ὄν, τὴν δὲ ὕλην ὡς τὸ μὴ ὄν, τὸ ὁποῖον παρὰ Θεοῦ ἔλαβε καὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν ζωὴν. Θεὸς εἶναι τὸ αὐτοφῶς καὶ ὁ ἄπειρος νοῦς, ἐκ τοῦ ὁποῖου τῶν ἀκτίνων ἐξῆύγασαν οἱ πεπερασμένοι νοεῖς. Περιέχει τὰς ἰδέας ὅλων τῶν δυνατῶν πραγμάτων. Ὁ θείος λόγος, ὅς τις περιλαμβάνει τὰς ἰδέας, εἶναι ὁ νοητὸς αὐτὸς κόσμος, τὸ ἀπεικόμισμα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀρχάγγελος, τὸ παράδειγμα, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς διὰ μύθου τοῦ προφορικοῦ λόγου παρήγαγε τὸν ὁρώμενον κόσμον· τρεῖς ὑποστάσεις τῆς θείας οὐσίας· Ἡ γνώσις τοῦ Θεοῦ εἶναι δυνατὴ διὰ μόνης ἀμέσου ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ (Φιλ. Περί τῆς Μωσ. Κοσμογονίας, Περί συγχύσεως Διαλέκτων, Περί τοῦ θεοπέμπτου εἶναι τοῦς ὀνειρούς, Ὅτι ἄτρεπτον τὸ θεῖον, Περί ἄλλων καὶ ἐπιτιμίων. Ἐυσεβ. Προπ. Ἐυαγγ. Ζ', 13. ΙΑ', 15). Νουμήνιος δὲ ἠύξησε τὰς ἐννοίας ταύτας, ἐξέγρησε περισσότερον

τῆν ἰδέαν τῆς ἁγίας Τριάδος, καὶ ὠνόμασε τὸν Πλάτωνα Ἀττικὸν Μωϋσῆν (Ἐυσ. Πρωπ. Ἐυαγ. ΙΑ', 18. Θ', 6.).

§. 197. Καταφαίνεται λοιπὸν ὀφθαλμοφανῶς εἰς τὸν Φίλωνα Πῶς διὰ τῶν Πλατωνικῶν ἐννοιῶν ἀνελύθησαν αἱ ἀρχέτυποι καὶ ὁμολογούμεναι Ἰουδαϊκαὶ καὶ παρεμορφώθησαν, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐφύτρωσαν ἄλλαι διάφοροι· ἀλλ' εἰς ὑπῆρξεν ἄλλη τις τῶν Ἀσιανῶν ἰδέα φιλοσοφία, Ἀνατολικὴ διδασκαλία ὀνομαζομένη (Φαβρίκ. Ἑλλην. Βιβλιοθ. V. p. 135. Πορφύρ. βίω Πλωτίν. Ἐυνάπ. Βίω Ἰδιδεσ. σελ. 61.) ἀκόμη δὲν εἶναι πάσης ἀμφισβολίας ἐκτὸς, μ' ὅλους τοὺς λόγους τοῦ Μοσχεΐμου, Βρουκκέρου, Βάλχου, καὶ Βούλχου, καὶ τοὺς ἀντιλόγους τοῦ Μεινέρου καὶ Τειδεμάννου. Ἰδίαςτινας Ἀνατολικὰς ἐννοίας δὲν δυνάμεθα νὰ ἀπαρνηθῶμεν, ἀλλ' εἰς αὐταὶ εἶχαν ἤδη φιλοσοφικὸν χαρακτῆρα, ἢ ἀνεπτύχθησαν καὶ ἐμορφώθησαν, ἀφ' οὗ ἐξηπλώθη ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία, καὶ μάλιστα ὁ Πλατωνισμὸς· τοῦτο εἶναι τὸ σημεῖον πάσης τῆς ἀντιλογίας. Ὅτι δὲ κατὰ τοὺτους τοὺς χρόνους ἐκατασκευάσθησαν Ζωροαστρικὰ καὶ Ἑρμητικὰ βιβλία, καὶ τινες Γνωστικοὶ ἐπροσπάθησαν νὰ μικρίνωσι τὸν Πλάτωνα, ταῦτα ἀποδεικνύουσι πιθανὸν τὸ δεύτερον.

§. 198.

Κ Α Β Β Α Λ Α.

Ἡ Καββάλλα εἶναι παρεγγάρακτος καὶ ψευδοπίγραφος, διὰ μουσικῶν παραδόσεων διατηρηθεῖσα, θεία σοφία, τῆς ὁποίας ἡ ἱστορία εἶναι κεκαλυμμένη ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους μὲ μύθους. Ἡ γέννησίς της πίπτει εἰς τὰς πρώτας ἑκατονταετηρίδας Α. Χ. καὶ καὶ γουεὺς της εἶναι πιθανώτα-

τα ὁ ράββι Ἀκίβας (ἀπ. 138.) καὶ ὁ μαθητὴς του Σιμεὼν Βεν. Ἰωακείμ, ὁ Σπιυθὴρ τοῦ Μωσέως. Συνίσταται δὲ ἀπὸ σειρὰν φιλοσοφικῶν ποιήσεων περὶ τῆς ἀπὸ Θεοῦ γενέσεως ὅλων τῶν πραγμάτων, περὶ τῆς τοῦ φωτὸς πηγῆς, ἐνῶ ἀπ' αὐτοῦ ἐκπηγάζουσι ὅλα τὰ πράγματα μὲ παντοτε μικροῦτερον τελειότητος βαθμὸν. Ἐντεῦθεν οἱ δεκα πεφωτισμένοι κύκλοι, καὶ οἱ τέσσαρες κόσμοι (Ἄζλουθ, Βριάχ, Ἰεζιράχ, Ἀσιάχ). Ἀδάμ Κάδμων εἶναι ὁ ἀρχάνθρωπος, ὁ πρωτογέννητος υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Μεσσίαχ, διὰ τοῦ ὁποίου ἐξεπηγάσεν ὅλον τὸ ἄλλο Πᾶν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τροπὸν, ὥς πάλιν ἐν τῷ Θεῷ ὑφίσταται, καὶ ὁ Θεὸς εἶναι ἡ ἔξοχος αἰτία ὅλων τῶν πραγμάτων. Πᾶν ὄν εἶναι Πνεῦμα, ἢ δὲ ὕλη δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο εἰμὴ πύκνωσις ἢ παγύωσις τῶν τοῦ φωτὸς ἀκτίνων, ὡς ἄνθρακες ἀναμμένοι ἐκ τῆς θείας οὐσίας. Ἡ Καββάλα περιέχει πλήθος ὑνειρωζέσεων περὶ τῶν δαιμόνων, τῶν τεσσάρων στοιχείων τῶν ψυχῶν, τῆς γενέσεως αὐτῶν, καὶ τοῦ ἀνθρώπου ὡς μικροκόσμου. Τὸ ὅλον εἶναι ἀνάμιγμα παντοδαπῶν φανητικῶδῶν καὶ ἐκκέντρον ἐννοιῶν, ἐκ τῶν ὁποίων προσπαθοῦσι νὰ κάμωσι καταληπτὰ τὴν θρησκείαν των, τὴν γένεσιν καὶ ὑπαρξιν τοῦ κακοῦ. Τὰ καββαλικά βιβλία Ἰεζιράχ καὶ Σοχάρ κατὰ καιροὺς παρηλλάχθησαν. Κατὰ τὸ ὄνομα, καὶ ὄχι κατὰ τὴν ἐνέργειαν, ἡ Καββάλα, τὴν ὁποίαν ἐφύλατταν πάντοτε μυσικὴν οἱ Ἰουδαῖοι, ἔγεινε γνωστὴ εἰς τοὺς χριστιανοὺς κατὰ τὴν ἐ' Α. Χ. ἑκατονταετηρίδα.

§. 199.

Γ Ν Ω Σ Τ Ι Κ Ο Ι.

Ἀπὸ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα διαβατικῆς τινος θεωρίας ἐκυριεύθησαν καὶ οἱ Γνωστικοί, οἵτινες μὴ εὐχαριστηθέντες εἰς τὴν

ἀπλήν διδασκαλίαν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, κατέφυγαν εἰς ὑψηλότερον καὶ κρυφιώτερον μάθημα περὶ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ καὶ περὶ τῆς γενέσεως τοῦ κόσμου· οἱ πλείοτεροι ἐξ αὐτῶν ἦσαν Ἀσιανοί, καθὼς Βασιλίδης, Σατούρνιος, Κήρινθος, Μαρκίων, Καρποκράτης, Βαλεντίνος καὶ Μάνης ἐκ Περσίας. Τινες μὲν ἐξ αὐτῶν ὑπέθεσαν μίαν ἀρχὴν τὸν Θεόν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὡς αὐτοφωτὸς ἐξέφεραν κατώτερα φῶτα ἢ πνεύματα βαθμηδὸν προερχόμενα· ἄλλοι δὲ ὑπέθεσαν δύο ἀρχάς, μίαν τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ ἄλλην τοῦ κακοῦ, αἰωνίως διαφορομένας καὶ ἀντιμαχομένας· καὶ τινες τρίτοι ἤθελαν καὶ τοῦ ἀρχοντα τοῦ φωτός καὶ τὸν ἀρχοντα τοῦ σκότους, ὅτι ἀναπηγάζουσιν ἀπὸ μίαν ὑψίστην ἀρχικωτάτην οὐσίαν. Εἰς ταύτας τὰς κυριωτέρας ιδέας παρενεσπάρησαν πολλαὶ ἄλλαι τερατώδεις ἔννοιαι, ἐκ τῶν ὁποίων ἐκάστη ἐθεμελιόυετο εἰς ὑψηλοτέραν τινα ἀποκόλυψιν. Ἐν γένει δὲ ἡ φαντασία ἐνταῦθα ἐκτελεῖ τὸ πᾶν· καὶ ἡ ὑπερφυσιολογία, μὲ καταφρόνησιν τῆς φύσεως, εἶναι ἡ πεδίας, εἰς τὴν ὁποίαν περιπλανήθησαν οἱ λεγόμενοι οὗτοι Γνωστικοί· ἀλλὰ καὶ ἡ ἠθικὴ διεφθάρη διὰ τῶν ὑπερφυσικῶν τούτων ὑνειρώξεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Φανητιώδης φιλοσοφία τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ
Νεοπλατωνικῶν.

§. 200.

Οὗτος Πλατωνισμὸς ἐγεννήθη εἰς τὴν πάντοτε ὑπὸ πλή-

θους πολλοῦ μαθητῶν τιμωμένῃ σχολῇ τῶν Πλατωνικῶν ἀπὸ ζωηρῶν τιμῶν, ἀλλὰ πλεον φανητιώδη παρὰ φρονίμην ἀγάπην τῆς φιλοσοφίας. Οἱ τούτου ὁπαδοὶ ἐσπούδαζαν εἰς κατανόησιν τοῦ ὑψίστου, εἰς γνώσιν τοῦ ἀπολύτου καὶ ἐσωτερικὴν μετ' αὐτοῦ ἔνωσιν, διὰ τὰ καταλάβωσεν οὕτω τὸν τοῦ ἀνθρώπου προσδιορισμὸν, εὐτελῆ τινα γνώσιν τοῦ παντός, καὶ τὰ γείνουν ἅγιοι καὶ μακάριοι· ἀλλὰ καὶ ὁ σκοπὸς ἦτο ἐπίσης φανητιώδης, καὶ τὰ πρὸς τοῦτον ὁδηγοῦντα μέσα, δηλαδὴ ἡ τοῦ ἀπολύτου θεωρία.

§. 201. Ἀφορμὴν δὲ ἔδωκαν α') ὁ νέος Πυρρῶνισμὸς, ὅς τις ἀφήρει ἅπαν δικαίωμα εἰς τὰς διανοητικὰς μαθήσεις· β') ἡ νεκηφόρος καὶ θριαμβευτικὴ πρόοδος τῆς χριστιανικῆς πίστεως, καὶ ὁ φόβος μὴ ὀφανεσθῆ παντάπασιν ἢ μέχρι τοῦδε θρησκεία· γ') ἡ ἐξαπλουμένη τῶν Ἀνατολικῶν κλίσεις εἰς τὸν φανητισμὸν μετὰ καταφρόνησιν τοῦ Πλάτωνος (Πλωτίν. Β', Θ', 6). δ') ἡ ἐλάττωσις τοῦ γνησίου Ἑλληνικοῦ πνεύματος, καὶ ἡ πάντοτε αὐξανόμενη συγχώνευσις αὐτοῦ μετὰ τὸ Ἀνατολικόν. ε') Τὸ ἐπικρατοῦν πνεῦμα τοῦ χρόνου, καὶ ἡ ἔκλυσις τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. Φαινόμενα τινὰ τοῦ αὐτοῦ εἴδους προσφάνησαν ἤδη εἰς τὸν Ἰουδαίου Φίλωνα, εἰς τὸν Πλούταρχον, εἰς τὸν Νουμήμιον, καὶ τοὺς Γνωσικοὺς. Τὸ ἰσχυρότερον κέρδος, τὸ ὅποιον εἶχεν ἀποκτήσειν ὁ Πλατωνισμὸς εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς εἰδωλολατρικῆς θρησκείας κατὰ τῆς χριστιανωσύνης πόλεμον, καὶ ἡ ἐσωτερικὴ συνάφεια τοῦ ἀνατολικοῦ πνεύματος ἦτο ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν τὸ φανητιώδες τοῦτο σύστημα παρεσάθη μέγα καὶ λαμπρὸν διὰ τοῦ χρωματισμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπιστημονικότητος, καὶ ἐνώσεώς τινος τῶν διαφόρων, προὔπαρχόντων ἤδη, συζατικῶν του μερῶν.

§. 202. Ἀμμώνιος Σακκάς ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ἐκ γένους εὐτελεστάτου, ζῶν διὰ τῶν αἰσχροουργιῶν τῆς ζωῆς του, χριστιανὸς τὸ πρότερον, ἔχων δὲ πολλὴν φιλομάθειαν, καὶ προτερήματα καὶ ἐνθουσιασμόν, ἐσύζησε σχολὴν, τῆς ὁποίας ἡ πᾶσα σπουδὴ ἦτο νὰ ἐνώσῃ εἰς τὰ κυριώτερα τὸν Πλάτωνα μὲ τὸν Ἀριστοτέλην. Ἐνέπλησεν ὑψηλοῦ ἐνθουσιασμοῦ τοὺς μαθητὰς του, ἐκ τῶν ὁποίων πρόκριτοι ἐχρημότισαν Λογγίνος ὁ περίφημος κριτικὸς μὲ καθαρὸν πνεῦμα, καὶ Πλωτῖνος, καὶ Ὀριγένης καὶ Ἐρῖννιος. οὗτοι ἔκαμαν πρὸς ἀλλήλους συμφωνίαν οἱ τρεῖς νὰ φυλάττωσι μουσικὴν τὴν φιλοσοφίαν ταύτην. (Πορφύρ. Βίω Πλωτίνου. Ἐυσέβ. Ἐκκλ. ἱστορ. Δ', 19. Ἱεροκλῆς περὶ Προνοίας παρὰ Φωτίω Κωδ. 251. 214).

§. 203. Ὁ Πλωτῖνος ἐγεννήθη τὸ 205 εἰς Λυκόπολιν τῆς Αἰγύπτου. Ἡ φύσις τοῦ ἐχάρισε λαμπρὰ δῶρα, διαβατικὸν πνεῦμα, ὑψηλὴν φαντασίαν, καὶ εὐτυχὴ κρίσιν, τὰ ὁποῖα μονομερῶς ἀνέπτυξε καὶ ἐμόρφωσεν εἰς τὴν σχολὴν τοῦ Ἀμμωνίου. ἔγεινε φανητικῶδης μὲ βαθὺ καὶ πεπλανημένον πνεῦμα. ἐζήτησε νὰ καταλάβῃ διὰ θεωρίας τὸ Ἀπόλυτον. τὸν σκοπὸν τοῦτον διεδίβασεν εἰς τοῦ Πλάτωνος τὴν φιλοσοφίαν, καὶ καταγοητευόμενος ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμόν ἐπίστευεν, ὅτι ἀνέπτυσσε τὴν Πλάτωνος φιλοσοφίαν εἰς τὸ τοῦ Πλάτωνος πνεῦμα, ἐνῶ οὐσιωδῶς μετέβαλλε καὶ ἠλλοίωσε τὰ πάντα. Τὸ ταχὺ πνεῦμα του δὲν τὸν ἄφινε νὰ ἐκθέσῃ τὰς ἰδέας του συστηματικῶς. Αἱ διεσκεδασμέναι πραγματεῖαι του ἐπεθεωρήθησαν ἀπὸ τὸν Πορφύριον, καὶ διστάχθησαν εἰς Ἐννεάδας. Ἀπέθανε δὲ τὸ 270.

§. 202. Ὁ Πλωτῖνος ἄρχισε νὰ σοχάζεται, ὅτι ἡ

φιλοσοφία τότε μόνου εἶναι δυνατὴ, ὅταν εἶναι τὰυτὰ τὰ γινώσκον καὶ τὸ γινωσκόμενον, τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ ἀντικείμενον, καὶ ὁ λόγος γινώσκῃ τὰ πράγματα καθ' ἑαυτὰ, ἀμέσως ἐξ ἑαυτοῦ διὰ νοερᾶς θεωρίας. Ἡ φιλοσοφία πρέπει νὰ γινώσκῃ τὸ ἓν, τὸ ὁποῖον εἶναι βᾶσις καὶ οὐσία τῶν πραγμάτων ὅλων, μὲ τὰ ὁποῖα ταυτίζεται καὶ αὐτὴ ἓν μέρος, ἐξ ἑαυτῆς, ὄχι διὰ νοήσεως καὶ ἐπιστάσις, ἀλλὰ κατὰ τρόπον τελειότερον, διὰ παρουσίας, ἣτις προπορεύεται ἀπὸ τῆν νοήσιν (Ἐνν. 5. Θ. κ. 4.). Πρὸς τοῦτου τὸν ἰδανισμόν, ὅς τις ἦτο ἡ μόνη ὁδὸς, τῆν ὁποίαν ἕως τώρα δὲν ἐδοκίμασεν ὁ λόγος, ὠδηγήθη ὁ Πλωτῖνος ἀπὸ διπλοῦν διάφορον, θεωρητικόν καὶ πρακτικόν. (Ἐνν. Ε'. Α'. κ, 1. 2.)

§. 205. Πᾶν ὄν, πᾶν ἀληθὲς πρᾶγμα εἶναι διὰ τῆς μονάδος, εἶναι ἓν καὶ ἔχει μονάδα. ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα καὶ ἡ μονὰς δὲν εἶναι τὰ αὐτὰ, διότι πᾶν πρᾶγμα περιέχει καὶ πλήθος ἓν ἑαυτῷ. οὐδὲ ὁ λόγος εἶναι ἡ μονὰς αὐτῆ. διότι θεωρεῖ ἐντελῶς τὸ ἓν ὄχι ἐκτὸς ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἓν ἑαυτῷ. εἶναι ἐνταυτῷ καὶ τὸ θεωροῦν καὶ τὸ θεωρούμενον, δὲν εἶναι λοιπὸν ἀπλοῦς, ἀλλὰ διπλοῦς, ὄχι τὸ πρωτότυπον, ἀλλὰ τὸ παράγωγον ἓν. Τὸ πρωτότυπον ἓν δὲν εἶναι πρᾶγμα, οὐδέ τι, ἀλλ' ἡ ἀρχὴ ὅλων τῶν πραγμάτων, το ἐξόχως ἀγαθὸν καὶ τέλειον, τὸ ὁποῖον εἶναι καθ' ἑαυτὰ ἀπλοῦν καὶ ἀκατάληπτον. δὲν ἔχει οὔτε ποσότητα, οὔτε ποιότητα, οὔτε λόγον, οὔτε ψυχάν. οὔτ' ἓν κινήσει εἶναι οὔτ' ἓν ἡρεμίᾳ, οὔτ' ἓν τόπῳ οὔτ' ἓν χρόνῳ. οὔτε ἀριθμητικὴ μονὰς οὔτε σημεῖον γεωμετρικόν. διότι ταῦτα εἶναι ἓν ἑτέρῳ, ἢ γρουν ἓν τῷ διαιρετῷ. ἀλλὰ τὸ καθαρὸν ὄν, χωρὶς κατηγορουμένου. τῆν μονάδα τούτου ἐμπαροῦμεν νὰ

καταλάβωμεν διὰ τῆς αὐτάρκειάς του, χωρὶς καμμίαν χρείαν ἢ σχέσιν, χωρὶς νόησιν· καὶ θέλῃσιν· ὄχι νοοῦν, ἀλλὰ νόησις, τὸ ὁποῖον εἶναι τοῦ νοεῖν ἢ αἰτία· εἶναι ἢ ἀρχὴ καὶ αἰτία πάντων· εἶναι τὸ ἐλόχισον καὶ ἐν ταυτῷ τὸ μέγιστον διὰ τὴν δύναμίν του, τὸ κοινῶς εἰς πάντα μεσιτεῦον σημείου, τὸ ἀγαθόν· (Ἐνν. Σ'. Α'. Θ'. γ. 1. καὶ ἐφεξῆς).

§. 206. Πᾶν παράγωγον ἐν, νοῦς, ψυχὴ, ζωὴ, πᾶν πρᾶγμα, ἐκπηγάζει ἀπὸ τὸ ἐν, χωρὶς ἐκεῖνο νὰ χάσῃ τι ἀπὸ τὸ εἶναι του, διότι εἶναι ἀπλοῦν καὶ ἄϋλον (Ἐνν. Σ'. Θ'. κ. ρ.), ὄχι κατὰ χρονικὴν γένεσιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν καθαρὰν ἰδέαν τῆς αἰτίας καὶ τάξεως, χωρὶς βούλησιν, ἧτις εἶναι κίνησις καὶ ἀλλοίωσις (Ἐνν. Ε'. Α'. κ. 6.).

§. 207. Τὸ ἐν ὀναθρῦει τὸ τέλειον· ἐξέρχεται δηλαδὴ ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς ἀπὸ τοῦ ἡλίου τὸ φῶς, αἰώνιον τε, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ τελειότατον μετ' ἐκεῖνο. Τοῦτο τὸ αἰώνιον εἶναι ὁ νοῦς, ὅστις θεωρεῖ τὸ ἐν, καὶ τούτου μόνου ἔχει χρείαν πρὸς τὴν ὑπαρξίν του· ἐκ τοῦ νοῦς γεννᾶται ἐπισθητικῶς ἡ ψυχὴ, ἧτις εἶναι λόγος· αὗται εἶναι αἱ τρεῖς ἀρχαὶ παντὸς προσδιορισμένου πραγματικοῦ εἶναι, τοῦ ὁποῖου ρίζα εἶναι τὸ ἐν (Ἐνν. Σ'. Α'. κ. 6.).

§. 208. Τὸ ἐν εἶναι τὸ μέγα φῶς, ἢ τὸ καθαρὸν φῶς, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐκπηγάζει ἀεννάως φωτοφυήστικος κύκλος, θεωρία καὶ νόησις ἑαυτοῦ, ἀλλὰ χωρὶς ἐπιστροφὴν πρὸς ἑαυτό· διότι τότε ἐγίνοντο δύο· τὸ καθαρῶς δυνατὸν καὶ ἡ οὐσία παντὸς ὄντος (Ἐνν. Σ'. Η'. κ. 16. Ἐνν. Δ'. Γ'. κ. 17. Ἐννεάδ. Ε'. Α'. κ. 6.).

§. 209. Ὁ νοῦς εἶναι γέννημα καὶ εἰκὼν τοῦ ἐνός· ἐνῶ δὲ θεωρεῖ τὸ ἐν ὡς ἀντικείμενον του, γίνεται τὸ θεω-

ρουν, τὸ ὁποῖον διακρίνεται ἀπὸ τὸ θεωρούμενον· ὅταν δὲ θεωρεῖ τὸ καθαρῶς δυνατὸν εἰς τὸ ἓν, προσδιορίζεται τότε τὸ δυνατὸν, καὶ γίνεται τὸ πραγματικῶς ὄν. Διὰ τοῦτο ὁ νοῦς εἶναι τὸ πρῶτον πραγματικόν, ἡ βᾶσις παντὸς ὄντος, καὶ εἶναι ἀναποσπᾶσως συνδεδεμένον μὲ τὸ πραγματικῶς εἶναι. Τὸ νοεῖν καὶ τὸ νοούμενον καὶ τὸ νοεῖν εἶναι ταυτά· ὅτι νοεῖ ὁ νοῦς, τοῦτο καὶ τὸ παράγει· ἐνῶ δὲ ἀκαταπαύσως νοεῖ, καὶ πάντοτε μὲν ταυτικῶς, ἄλλο δέ τι καὶ ἄλλο, παράγει ὅλα τὰ πράγματα· εἶναι ἡ περιοχὴ αὐτῶν, καὶ ἡ ἄπειρος ζῶνὴ μὲ τὴν ὁλοκληρίαν της (Ἐνν. Σ'. Η'. κ. 16. Ἐνν. Δ'. Γ'. κ. 17. Ἐνν. Σ'. Ζ'. κ. 59. Η'. κ. 16. Ἐνν. Ε'. Α'. κ. 4. 7. Γ'. κ. 5. 7. Ε'. κ. 2. Θ'. κ. 5. Ἐνν. Σ'. Ζ'. κ. 12. 13).

§. 210. Ἡ ψυχὴ εἶναι γέννημα καὶ εἰκὼν ἢ λόγος τοῦ νοῦς· καὶ ἀντὶ λοιποῦ νοῦς, ἀλλὰ μὲ σκοτεινοτέραν νόησιν καὶ θεωρίαν, ἐπειδὴ τὰ ἀντικείμενα θεωρεῖ ὄχι ἐν ἑαυτῇ, ἀλλ' ἐν τῷ νῶ, μὲ ἐκπομπήν· ὄχι αὐτόφωτον, ἀλλ' ἑτερόφωτον φῶς, ἀρχὴ τῆς κινήσεως καὶ τοῦ ἐξωτετικοῦ κόσμου. Ἡ ἐνέργειά της εἶναι θεωρία, καὶ παραγωγὴ τῶν ἀντικειμένων διὰ θεωρίας· οὕτως ἡ ψυχὴ παράγει κατ' ἐκπομπήν ἄλλας ψυχὰς, τῶν ὁποίων αἱ δυνάμεις εἶναι διτταί· ἡ μὲν βλέπει εἰς τὰ ἀνωτέρω, ὁ νοῦς· αἱ δὲ, εἰς τὰ κατωτέρω· ἡ δὲ ἐσχάτη εἰς τὴν ὕλην ἀποβλέπουσα, καὶ ταύτην σχηματίζουσα, εἶναι ἡ αἰσθητικὴ καὶ ἀποφατικὴ δύναμις, ἢ ἡ φύσις (Ἐνν. Ε'. Α'. κ. 6. 7. Σ'. κ. 4. Ἐνν. Σ'. Β'. κ. 22.)

§. 211. Φύσις εἶναι ψυχὴ θεωροῦσα καὶ κινουσα, ψυχῆς προτέρας γέννημα δυνατώτερον, ἥτις προξενεῖ εἰς τὴν ὕλην μόνου τὸ εἶδος· ἢ σχηματίζουσα, καὶ μορφόου-

σα, και ζωνσα ψυχή· διότι είδος, μορφή, και λόγος, είναι όλα εν και τὸ αὐτὸ πράγμα· όλα συμβαίνουσι εἰς τὴν φύσιν διὰ τῆς θεωρίας και διὰ τὴν θεωρίαν (Ἐνν. Γ'. Η'). Οὕτως ἀναπτύσσονται ἀπὸ τοῦ ἐνός, ὡς ἀπὸ κυκλικοῦ τινος κέντρου, τὰ πολλὰ, τὸ μεριστὰ εἶναι και ζῆθ διὰ τῆς ἀποσπάσεως· εἰς αὐτὸ δὲ διακρίνεται είδος και ὕλη· διότι τὸ είδος σχηματίζει και μορφώνει, και ἀναγκαίως προϋποθέτει τί, τὸ ὁποῖον ἀκόμη εἶναι μὲν ἄμορφου και ἀόριστου, δέχεται δὲ τὴν μορφήν και δύναται νὰ προσδιορισθῆ (Ἐνν. Β'. Δ'. κ. 4. Ἐνν. Γ'. Σ'. κ. 7.).

§. 212. Εἶδος και ὕλη, ψυχαὶ και σώματα εἶναι ἀχώριστα· δὲν ὑπάρχει χρόνος, ὁπότε δὲν ἦτο ἔμφυχου τὸ ὅλον· κατ' ἐπίνοιαν ὅμως διακρίνονται και τὰ δύο· και ἐνταῦθα ζητεῖται· Τί εἰσι ὕλη και Πῶς προῆλθεν ἐκ τοῦ Ἐνός, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ ἀρχὴ παντὸς ἔντος. Ἡ ὕλη εἶναι ὄν ἀνείδεον, και τοῦ πραγματικοῦ ἀπεξερημένον (καθηρημένον)· εἶναι ἡ ἀοριστία, δυναμένη νὰ δεχθῆ τὸ είδος, και ἔχει λόγον πρὸς τὸ είδος, καθὼς ἡ σκιά πρὸς τὸ φῶς· ἐνῶ δὲ πάντα τὰ ὄντα εἶναι γεννήματα τοῦ Ἐνός, τὸ Ἐν γεννᾶται ἐξ ἑαυτοῦ. Διὰ τῆς προαγομένης γεννήσεως τίθεται τε ἔσχατον, μετὰ τὸ ὁποῖον κανέν ἄλλο δὲν εἶναι δυνατόν· τὸ ὁποῖον δὲν γεννᾶ, και δὲν ἔχει τίποτε ἀπὸ τὸ ἐν και τέλειον. Ἡ ψυχή διὰ τῆς θεωρίας, ἢ τις εἶναι γέννησις, σχηματίζει δι' ἑαυτὴν σφαιραυτινα τῆς ἐνεργείας τῆς, τὸν τόπον· ἡ ψυχή εἶναι φῶς, φωτιζομένη ἀπὸ τοῦ νοῦν· ἐξ αὐτῆς ἀκτινοβολεῖται φῶς πάλιν, και εἰς τὰ πέρατα αὐτοῦ σκότος· ἡ ψυχή βλέπει και μορφώνει τοῦτο τὸ σκότος, ἐπεὶ δὲ δὲν ὑποφέρει περὶ ἑαυτὴν λόγου τι ἄμορφου, και οὕτω σχηματίζει ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ καλόν

τινα καὶ πᾶρδαλὸν οἶκον, ὅστις δὲν εἶναι χωριστὸς ἀπὸ τὴν σχηματίζουσαν αἰτίαν (Ἐνν. Α'. Η'. κ. 7. Ἐνν. Γ'. Δ'. κ. 9. Ἐνν. Β'. Γ'. Δ'). Ἀρριζία εὐρίσκεται καὶ εἰς τὸν νοητὸν κόσμον· ὅσον αὐτὸς ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸ ἀληθινὸν εἶναι, τόσο ἀρριζότερος γίνεται. Νοητὴ, αἰσθητὴ ὕλη (Ἐνν. Β'. Δ'. κ. 15.). Κάποτε ὁ Πλάτωνος θεωρεῖ τὴν ὕλην, καθὼς οὐεῖδεν, ἤγουν παντὸς ἀγαθοῦ ἀπεστρημένην, γέννημα μὲν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ κατ' ἔλλειψιν τινα τῆς ψυχῆς, ἐνῶ δευτερευόντως παρογοῦσι, ἐκβαίνει ἐξ ἐσότητος, καὶ δὲν ἐντευτίζει εἰς τὸ πρῶτον καὶ τέλειον· καὶ διὰ τοῦτο γεμίζεται ἀπὸ ἀρριζίας (Ἐνν. Α'. Η'. κ. 3. 4.)· κάποτε δὲ καὶ ὡς πραγματικόν τι, τὸ ὅποιον παρίσταται χωρὶς παρογογὴν τῆς ψυχῆς (Ἐνν. Γ'. Η'. κ. 1.)

§. 213. Δύω κόσμοι ὑπάρχουσι νοητὸς καὶ αἰσθητός· ὁ δεύτερος εἶναι μέλημα τοῦ πρώτου· ἐντεῦθεν ὁ ἐντελής τῶν δύο παραλληλισμὸς· ὁ πρῶτος εἶναι πᾶν ἀναλλοίωτον, ἀπόλυτον, ζῆν, χωρὶς τοπικὴν ἀπέσταν, χωρὶς χρονικὴν μεταβολήν. Ἐν εἶναι καὶ πολλὰ, καὶ τὰ πολλὰ εἶναι Ἐν, καθὼς ἡ ἐπιστήμη· ὁ αἰσθητός εἶναι ἀπεικόνισμα τοῦ νοεροῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ζῶσι καὶ φυτὰ καὶ γῆ καὶ λίθοι καὶ πῦρ· διότι ὁ κόσμος εἶναι ἰδέα βαλθεῖσα εἰς τὸ ζῆν. Πῦρ καὶ ἀήρ καὶ ὕδωρ εἶναι ζωὴ καὶ ἰδέα, ψυχὴ ἐνοικουσα εἰς τὴν ὕλην. Τίποτε δὲν εἶναι ἄλογον εἰς τὴν φύσιν· καὶ τὰ κτήνη ἔχουν λόγον κατώτερον παρὰ τὸν τοῦ ἀνθρώπου (Ἐνν. Δ'. Δ'. Ζ'. Η').

§. 214. Πᾶν ὄν εἰς τὸν κόσμον εἶναι ἀναγκαῖον, καὶ ἀποτέλεσμα ἀναγκασίας τινος γεννήσεως, καὶ ἀρχῆς τινός, ἥτις δὲν χωρίζεται ἀπὸ κένεν ἐκ τῶν γεννημάτων τῆς (Σπέρματα τοῦ Σπιννοζισμοῦ, καὶ τῶν Λεϊδεντίου Θεοδικιωῦ)

(Ἐνν. Σ'. Ζ'. κ. 8—10. Ἐνν. Δ'. Δ'. κ. 4. 5. Ἐνν. Ζ'. Β'. κ. 3). Τὰ πάντα εἶναι συμπεπλεγμένα καὶ σύμμικτα, ἐξαιρουμένου, καὶ τοῦτο κατὰ τὸ φαινόμενον, μόνου τοῦ Ἐνός· ἐντεῦθεν ἡ φυσικὴ μαγία καὶ ἡ μαντικὴ (Ἐνν. Γ'. Β'. κ. 16. Ἐνν. Δ'. Δ'. κ. 32. 40). Τὸ κακὸν, τὸ ὁποῖον συναυτᾶται εἰς τὸν αἰσθητὸν κόσμον, θεωρεῖ ὁ Πλωτῖνος ἄλλοτε μὲν ὡς ἀποφατικόν, ἄλλ' ἀναγκαῖον, ἄλλοτε δὲ ὡς καταφατικόν, ἤγουν τὴν ὕλην, καὶ εἰς ταύτην τὴν περίπτωσιν, νῦν μὲν ὡς ἐκτὸς τῆς ψυχῆς καὶ αἰτίαν τῆς ἐν τῷ γενναῦ ἀτελείας τῆς, νῦν δὲ ὡς ἐντὸς τῆς ψυχῆς, καὶ ὡς ὀτελὲς αὐτῆς γέννημα, καὶ περιπίπτει εἰς τὸ αὐτὸ σφάλμα, τὸ ὁποῖον προσρίθει εἰς τοὺς Γνωστικούς (Ἐνν. Α'. Η'. Ἐνν. Β', Θ', Ἐνν. Γ'. Β'). Τοῦτο δὲ τὸν παραφέρει εἰς καλλισισμὸν τινα καὶ εἰμαρμένην διεμαχόμενα μὲ τὴν ἠθικὴν (Ἐνν. Α', Η', κ. 5. Ἐνν. Γ'. Β'. κ. 18). Ἄλλ' ὅμως γνωρίζει κάποτε τὸ ἠθικὸν κακὸν ὡς τι θεμελιούμενον εἰς τὴν θείλησιν, καὶ ἄξιον κατακρίσεως (Ἐνν. Γ'. Β'. κ. 9. 10).

§. 215. Πᾶν ἀντικείμενον εἶναι ἀπλότης καὶ παντοδαπότης. Τὸ παντοδαπὸν εἶναι χωριστὸν καὶ διαιρετὸν ἐν τόπῳ ἐπὶ τῶν σωμάτων, ὅχι δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς· ἄτοπος καὶ ἀϋλὸς οὐσία, ἀπλοῦν ὄν καὶ μετὰ τοῦ σώματος καὶ χωρὶς τούτου, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀδιαίρετον τινα ἀνωτέραν, καὶ διαιρετὴν ἄλλην κατωτέραν φύσιν. Τοὺς μεταφυσικούς λόγους τῆς ἀϋλίας καὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς ἀνέπτυξε μὲ ἀγχίνοϊαν ὁ Πλωτῖνος, ἀλλ' ἔδωκεν ἀφορμὴν καὶ εἰς φανησιωδῆεις τινὰς ιδέας περὶ τῆς ἐνώσεως τοῦ ἀϋλοῦ μὲ τὸ σωματικόν (Ἐνν. Β'. Γ'. Δ', Σ').

§. 216. Τὸ Ἐν, ὁ Θεός, εἶναι καθὸ τέλειον, τὸ

τέρμα τῆς σπουδῆς ὅλων τῶν πραγμάτων, τὰ ὅποια δι' αὐτοῦ ὑπάρχουν, καὶ ὑφίστανται καὶ δύνανται νὰ γένωσι τέλεια. Αἱ ἀνθρώπιναι ψυχαὶ ἐμποροῦν, διὰ τῆς θεωρίας τοῦ ἐνὸς ἀπολύτου ἀποχωριζόμεναι ἀπὸ πᾶν ἑτεροειδῆς, καὶ ἀπειθυνομένης εἰς τὸ καθαρὸν ὄν, νὰ γένωσι τέλεια καὶ μακάριαι. Αὕτη δὲ εἶναι Ἀρετὴ, ἣτις εἶναι δύο εἰδῶν· κατωτέρα ἀρετὴ (Πολιτικὴ) τῶν καθαιρομένων ψυχῶν· καὶ ὑψηλότερα ἀρετὴ τῶν κεκαθαρμένων· ἡ δευτέρα εἶναι σφικτὰ δεδεμένη μετὰ τὸ θεῖον διὰ θεωρίας. Αἰτία ταύτης εἶναι ὁ Θεὸς αὐτὸς διὰ φωτισμοῦ καὶ πυρώσεως· Αἱ ψυχαὶ πρέπει νὰ τέρπωνται μὲν διὰ τῆς θείας καλλονῆς, νὰ θερμαίνονται δὲ διὰ τοῦ οὐρανίου πυρὸς (Ἐιν. Α'. Β'. Η'. κ. 13. Ἐιν. Σ'. Ζ'. κ. 22. Θ'. κ. 9—11).

§. 217. Τὰ φιλοσοφήματα ταῦτα ἐπισηρίζονται εἰς δύο ἀναποδείκτους προϋποθέσεις, ὅτι τὸ ἀπόλυτον εἶναι ἡ ἀρχὴ τῶν εἰς τὸν κόσμον γνωσῶν, καὶ ὅτι καὶ αὐτὸ εἶναι γνωστὸν διὰ θεωρίας προπορευομένης ἀπὸ τῆν νόησιν. Ὁ Πλωτῖνος μετεμόρφωσε τὸ μὲν διανοεῖσθαι εἰς τὸ θεωρεῖν, τὸ δὲ φιλοσοφεῖν εἰς τὸ ποιεῖν, τὰ δὲ καθαρὰ εἶδη τῶν ἰδεῶν εἰς ἀντικείμενα· δίδει εἰς τὰ διάκενα εἶδη ὕλην μετὰ τῆν κατὰ τὸ δοκοῦν σημασίαν τῶν θεωριῶν. Ἡ φιλοσοφία τοῦ εἶναι ὑπερβατικὸς φανητσιασμὸς γεννηθεὶς ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆν χρείαν, ἀνάμικτος μὲ Πλατωνικὰς ἰδέας· ἣτις, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ ἂν εἶναι δυνατόν, ἐπιχειρεῖ τῆν γνῶσιν τοῦ ἀπολύτου, καὶ συγκροτεῖ σύστημα τέλειον ἀπολύτων γνώσεων· ἀλλὰ περιέχει καὶ πολλὰ εὔσοχα βλήματα ἐπὶ τῶν γνωστικῶν δυνάμεων μετὰ πολλῶν θεωριῶν καὶ ἰδεῶν, αἱ ὅποια ἐξηγήθησαν ἐν μέρει ἀπὸ μεταγενεστέρου φιλοσόφου. Ἀπέκτιψε δὲ, μάλιστα διὰ τοῦ ὑπερφυσικοῦ λόγου

τῆς γνώσεως, διὰ τῆς τριάδος καὶ τῆς πρὸς τὸν αἰσθητὸν κόσμου σχέσεώς της, τὴν μεγίστην ὑπόληψιν· ἐξελήφθη ὡς ἐντελής ἀπόδειξις τῆς μετὰ τοῦ Ἀριστοτελισμοῦ ἀναμιχθείσης φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος, καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Πλάτων ὡς ἄνθρωπος Θεόπνευστος (Πρόκλ. Θεολογ. Πλάτ. Α'. κ. 1.). Ἐντεῦθεν προήλθεν ἡ σπουδὴ τοῦ νὰ ἐνώσῃσι τὸν Ἀριστοτέλην μετὰ τὸν Πλάτωνα, καὶ τοῦτον μετὰ τὸν Πυθαγόραν, Ὀρφέα, Ζωροάστρην, καὶ Ἑρμῆν, ὅπου ἔπρεπε νὰ χορηγήσῃσι μεύσασαι καὶ ψευδεπίγραφα συγγράμματα· καὶ τὴν ἐνωσιν ταύτην ὠνόμαζαν ἀρχὴν τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς ἀποκαλύψεως· καὶ οὕτω τὸ φιλοσοφεῖν ἔχανε πάντοτε τὸν ἰδιὸν του γνήσιον χαρακτήρα, καὶ ἐγένετο ὄργανον τοῦ πνεύματος τῶν χρόνων, καὶ τῆς δεισιδαιμονίας καὶ τοῦ φανησιασμοῦ.

§. 218. Ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Πλωτίνου ἐπίσημοι εἶναι Πορφύριος Μάλχος καὶ ὁ Ἀρχήλιος. Ἰάμβλιχος δὲ, μαθητὴς τοῦ Πορφυρίου εἶχε πολὺ πλῆθος μαθητῶν, τῶν ὁποίων οἱ ἐνδοξότατοι εἶναι Ἐυσάθιος, Αἰδέσιος, καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουλιανός. Ἐφεξῆς δὲ ἐχρημάτισε καθέδρᾳ τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας αἱ Ἀθῆναι. Ἐδῶ ἐδίδασκαν Πλούταρχος ὁ τοῦ Νεσορίου, Συριανός, Πρόκλος, Ἑρμίας καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Ἠλείδωρος καὶ Ἀμμώνιος, Ζηνοδότος, Σεσηριανός, Ὀλπιανός, Αἰνεῖας ὁ Γαζαῖος, Μαρίνος, Ἰσίδωρος ὁ Γαζαῖος, Δαμάσκιος Δαμασκηνός, Συμπλέκιος· Πρόσθετος εἰς τούτους καὶ Μακρόβιον, Ὀλυμπιόδωρον, Χαλκίδιον.

§. 219. Μάλχος ἢ Πορφύριος, γεννηθεὶς τὸ 243 εἰς Τύρον, ὄχι εἰς Βαταναίαν. μὲ ὅλον ὅτι τὸν ὠνόμασαν τινὲς Βαταναιώτην, πρῶτον διδαχθεὶς ὑπὸ Ὠριγένους καὶ Λογγίνου, ἔπειτα μαθητὴς καὶ ὁπαδὸς τοῦ Πλωτίνου, ἀ-

πέκτησε περισσότεραν μὲν μάζαν γνώσεων παρὰ τοῦτον, ἀλλὰ καὶ περισσότεραν ἀλαζονείαν καὶ κευδοξίαν. Καθὼς δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἀπὸ τὰ συγγράμματά του, φαίνεται, ὅτι ἄλλοτε μὲν ἦτο εὐσυλλογιστότερος καὶ ἐξετασικώτερος, δεικνύων καὶ αὐτὸς ἀμφιβολίαν εἰς τινὰ δόγματα τῆς εἰδωλολατρικῆς θρησκείας καὶ μάλιστα εἰς τοὺς Δαίμονας καὶ εἰς τὴν ἐμφάνειάν των (βλέπε τὴν πρὸς Ἀνεβῶ ἐπιστολὴν του), ἄλλοτε δὲ ἐκυριεύετο περισσότερο ἀπὸ φανητιώδεις ἐννοίας· καὶ μάλιστα, ὅποτε εἰς βαθὺ γῆρας φθάσας, ἠξιώθη, καθὼς καὶ ὁ Πλωτίνος, τῆς τοῦ Θεοῦ θεωρίας. Ἡ κυριωτέρα του σπουδὴ ἐσρέφετο εἰς ἐρμηνείαν καὶ ἐξάπλωσιν τῆς Πλατωνικῆς φιλοσοφίας, ἔνωσιν τῆς Ἀριστοτελικῆς μὲ τὴν Πλατωνικὴν, ἐξήγησιν θρησκευτικῶν τιμῶν πραγμάτων, οἷον θυσίας, μαντικῆς, δαιμόνων, χρησμεύων, καὶ εἰς τὸν πόλεμον τῆς χριστιανισμοῦ. Ἀπέθανε δὲ τὸ 304.

§. 220. Ἰάμβλιχος ἐκ Χαλκίδος τῆς Κοιλοσυρίας, ὁ θαυμασιὸς καὶ θεῖος, μαθητὴς Ἀνατολίου καὶ Πορφυρίου (περὶ τὸ 333). Εἰς τὸ περὶ τῆς τοῦ Πυθαγόρου ζωῆς σύγγραμμά του φαίνεται ἄκριτος συνειραμιστής, εἰς δὲ τὸ περὶ ψυχῆς καὶ εἰς τὰς ἐπιστολάς του (Παρὰ Στοβαίου) γραμματισμένος μὲ νῦν, καὶ εἰδήμων φιλοσοφικῶν δογμάτων, ἔχει ὅμως καθαρὸς ἀπὸ ἰδίας του φανητιώδεις ὑπολήψεις. Ἐὰν τὸ περὶ μυσηρίων τῶν Αἰγυπτίων βιβλίου εἴησιν ἰδικόν του, ἡ φανητιώδης φιλοσοφία ἐρῆσε δι' αὐτοῦ εἰς τὸ μέγιστον ὕψος τῆς. Διότι ὡς ἱερεὺς τῆς θεότητος ἐξηγεῖ πολλά μὲ βεβαιότητα μεγίστην, ἐξεύρει τὰ τόγματα τῶν Ἀγγέλων ἕως τοῦ ἐλαχίστου, καὶ τὰς ἐμφανείας τῶν Θεῶν καὶ δαιμόνων διακρίνει μὲ πλήθος πολλῶν θετικῶν γνωρισμάτων· διδάσκει τὴν ἔνωσιν τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεὸν διὰ

θεολογίας και θεωργίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὡς ἐπιστήμην τῶν ὑπὲρ φύσιν ὑπάγεται ἡ φιλοσοφία. Νοεῖ δὲ θεωργίαν τὴν κατόρθωσιν μυστηριωδῶν, θεῶν εὐαρέσων πράξεων, καὶ τὴν δύναμιν ἀρρήτων θεῶν μόνῳ γνωστῶν συμβόλων, διὰ τῶν ὁποίων καθελκυσονται οἱ θεοὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους· καὶ διὰ τὴν δικαιώσιν τὴν ὑψηλὴν ταυτην ἀρροσύνην προσέρχει εἰς Ἑρμητικά συγγράμματα, ἐκ τῶν ὁποίων ζητάται ὅτι ἐξηγήθησαν τὴν φιλοσοφίαν καὶ ὁ Πυθαγόρας καὶ ὁ Πλάτων.

§. 221. Ἡ φιλοσοφία αὕτη ἔλαβεν ἄλλας πτέρυγας διὰ Πρόκλου, ὅς τις ἐγεννήθη εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸ 412. Εἰς Ξάνθον, πολὺν τῆς Λυκίας καθιερωμένην εἰς τὸν Ἀπόλλωνα καὶ εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, ὅθεν κατήγοντο οἱ γουεῖς του, ἀπήλαυσεν ὁ πυρεδῆς καὶ εἰς θρησκευτικῶν φανησιασμὸν ἐπιρρέπῆς νεανίσκος τὴν πρώτην του μάθησιν, καὶ ἔπειτα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ τελευταῖον ἐν Ἀθηναῖς ἐμυήθη τὴν ὑψηλοτέραν φιλοσοφίαν καὶ θεωργίαν διὰ Πλουτάρχου καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Ἀσκληπγενείας καὶ Συριανοῦ. Ἐγενε φιλόσοφος, ἤγουν ἱερεὺς ὅλων τῶν θρησκευτῶν, πολὺ γραμματισμένος καὶ μὲ πολὺ λεπτολόγον πνεῦμα· ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ κατεξουσιάσῃ μὲ τὸ πνεῦμα του ὅλην τὴν μάζαν τῶν γνωσεων. Ἐξέλαβε τὰ Ὀρφικὰ ποιήματα, καὶ τὰ Χαλδαϊκὰ χρησῆρια, καὶ τὰ Ἑρμητικά συγγράμματα ὡς θείαν ἀποκαλύψιν, καὶ ὡς ἀπάσης φιλοσοφίας πηγὴν δι' ἀλληγορικῆς τινος ἐξηγήσεως, διὰ τῆς ὁποίας ἤνωσε καὶ τὴν Ἀριστοτέλους καὶ Πλωτωνος φιλοσοφίαν. Ἐπ' οὗτου χρονολογεῖται ἡ Ἑρμητικὴ σειρὰ (Μαρτίου βίῳ Πρόκλ. σελ. 47. 53. 61. 76. 94. Προκλ. Θεολ. Πλάτ. Α'. κ. 5. Ε'. Φώτ. κωδ. 242). Ἐθεμελίωσε τε-

λευταῖον πᾶσαν φανητιώδη φιλοσοφίαν εἰς τὴν πίσει ὡς εἰς δῶρον τῆς Θεότητος (Θεολ. Πλάτ. Α', κ. 25).

§. 222. Ἡ σύνοψις τῆς Θεολογίας του περιέχει ὑπόμνημα εἰς τοῦ Πλωτίνου τὴν φιλοσοφίαν, καὶ δοκίμιον ἀποδείξεως, ὅτι μόνον μία ἀρχὴ ὑπάρχει πάντων τῶν ὄντων, καὶ εἶναι ἡ μονὰς, ἣτις παράγει ἅπαν τριαδικόν. Ἡ ἀπόδειξις ἐπισημαίνεται εἰς τὴν ἀνάλυσιν καὶ σύνθεσιν τῶν οὐτολογικῶν προσδιορισμῶν πράγματός τινος, καὶ εἰς τὴν σύγκρισιν τοῦ νοητοῦ μὲ τὸ πραγματικὸν ὄν, διὰ τῆς ὁποίας ἰδέαι μὲν μεταβάλλονται εἰς ἀντικείμενα, τὰ δὲ καθολικὰ αὐτῶν γνωρίσματα εἰς ἀρχὰς βασίμους καὶ πρώτας. Αἱ κυριώτεραι ἰδέαι εἰς ταύτην τὴν ἀπόδειξιν εἶναι μονὰς, ὀρισαὶ καὶ ἀόρισα, τὸ ἐκ τῶν δύο ἀνάμιγμα, ἢ τὸ πρᾶγμα τὸ ὁποῖον περιέχει οὐσίαν καὶ ζωὴν καὶ νοῦν (εἰσαγ. Θεολογ. Πλάτ. Α'. Γ'). Ἐδισαίρει τοὺς Θεοὺς εἰς νοητοὺς καὶ νοοῦντας καὶ ὑπερκοσμίους καὶ ἐγκοσμίους. Ἐνέπλαττεν εἰς τὸ θεῖον ὄνομα ὑπερφυστικὰς δυνάμεις, καὶ ἔθετε καὶ αὐτὸς ὑπεράνω τῆς φιλοσοφίας τὴν Θεουργίαν (Τιμ. σελ. 291. 299. Θεολ. Πλάτ. Α'. κ. 25. 29). Ὁ Πρόκλος ἐπολέμησε καὶ τὴν χριστιανωσύνην ὅτι ἐσκαυδάλιζε μάλις ἡ ἰδέα τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως. Αἱ περὶ προνοίας, καὶ εἰμαρμένης καὶ τοῦ κακοῦ πραγματεῖαι του ἀναπτύσσουσιν ἐξυνώως τὰς τοῦ Πλωτίνου ἰδέας, καὶ ζητοῦν νὰ βάλλωσιν εἰς ἀρμονίαν τὸ σύστημα μὲ τὰς τοῦ ὑγιῶς λόγου πληροφρορίας.

§. 223. Ὁ Πρόκλος, ὅς τις ὑπέθανε τὸ 486, εἶχε πολλοὺς μαθητὰς, οἵτινες ἦσαν πολλὰ ἄνισοι κατὰ τὸ προτέρημα τῆς διανοητικῆς δυνάμεως, τινὲς δὲ καὶ πολλὰ ἀδιάφοροι κατὰ τῆς ποιητικῆς φιλοσοφίας. Εἰς ἐκ τῶν ἐσχά-

των, οἳ τινες ἐδίδαξαν εἰς Ἀθήνας, ἦτο Δαμάσκιος ὁ Δαμασκη-
νός, ὃς τις μὲ φρονητιώδη φαντασίαν εἶχεν οὖν λαμπρόν· ὄυπα-
ρεσούμενος μὲ τοῦ Προκλου τὴν τῆς μιᾶς ἀρχῆς εἰς πολ-
λὰς ὑποτελεῖς κατὰ τμήσιν (τὴν τριάδα τῶν τριάδων) ἐ-
προσπάθησε νὰ τὰ ἀναγάγῃ ὅλα εἰς τὴν μονάδα, ἐκατάλα-
βεν ὅπως τὸ δυσδίακτον ἰδέας ἀπολύτου τινος πραγμα-
τικῆς ἀρχῆς, καὶ ἐβεβαίουνεν ὅτι τὸ νοητὸν καὶ ἀπόλυτον
εἶν δύναται νὰ καταληφθῇ κατ' ἑαυτὸ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον,
ἀλλὰ μόνον ἀναλογικῶς καὶ συμβολικῶς διὰ τῆς εἰς πολ-
λὰς ἰδέας ἀναλύσεως (Δαμάσκιος Περί ἀρχῶν Βολφίου Ἀ-
νέκδοτα 3. Β'. Σελ. 232). Ὁ Δαμάσκιος μετὰ τοῦ Σιμ-
πλικίου καὶ ἄλλων, διὰ θρασυψύματος τοῦ αὐτοκράτορος
Ἰουστινιανοῦ παυσόντων τῶν εἰδωλωλατρικῶν μαθημάτων,
κατέφυγαν εἰς Περσίαν κατὰ τὸ 529. Καὶ ὑπέσρεψαν μὲν
τὸ 533, ἀλλ' ὁ κυριώτερος σκοπὸς ταύτης τῆς φιλοσο-
φίας, ἣτις εἶχεν ἐξαπλωθῆν τόσο πολὺ καὶ κατ' ὀλέγου
ἄρχισε νὰ εἰσχωρῇ καὶ εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν ὑπὲρ τῆς εὐ-
σεβείας φιλοσοφησάντων, κατ' ὀλίγον ἐχάθη καὶ ἐξαλείφθη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Φιλοσοφία τῶν ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων.

§. 224.

Η εἰς Χριστὸν ἱερὰ πίσις ἀπέκτησε κατ' ὀλίγον ὀπαδοὺς
καὶ πρεσβυτάς ἀπὸ τὰ διάφορα ἔθνη, καὶ πολλοὺς εἰδήμο-
νας τῆς φιλοσοφίας. Ἡ σύγκαιρος γνωριμία διδασκάλων τι-